Jussi Korkeamäki
12.4.2021

Vankiterveydenhuollon yksikön asiantuntijalausunto koskien HE 44/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista toimista rangaistusten täytäntöönpanossa ja tutkintavankeuden toimeenpanossa covid-19-epidemian johdosta

Lausuntopyynnössä pyydetään lausuntoa hallituksen esitykselle eduskunnalle laiksi väliaikaisista toimista rangaistusten täytäntöönpanossa ja tutkintavankeuden toimeenpanossa covid-19-epidemian johdosta.

Vankiterveydenhuollon yksikkö (VTH) kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto otsikossa mainitusta esityksestä. VTH on osallistunut lain valmistelutyöhön oikeusministeriön asettamassa selvitystyöryhmässä (VN/20692/2020) sekä työryhmän mietinnön lausuntokierroksella.

VTH yhtyy Euroopan kidutuksenvastainen komitean (CPT) 20.3.2020 julkaisemiin periaatteisiin, joiden mukaisesti vapautensa menettäneiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi tulee tehdä kaikki mahdollinen. Vangit ovat myös terveytensä puolesta heikommassa asemassa ja siksi myös alttiimpia sairastumaan epidemiatilanteissa. Toimenpiteillä suojataan myös vankiloiden henkilökunnan terveyttä ja turvallisuutta.

VTH kannattaa lakiesitystä. Suomessa vankiloiden koronavirustilanne on ollut kansainvälisesti verraten varsin hyvä. Tähän on päästy useilla rajoitustoimenpiteillä sekä hygienia- ja maskiohjeistuksilla. Lakiesitys selkeyttää toimintamalleja nykytilanteeseen verrattuna, ja antaa niille täydentävän säädöspohjan esimerkiksi tartuntatautilain lisäksi. Lakiesityksessä korostuu tarkoituksenmukaisesti Rikosseuraamuslaitoksen ja VTH:n yhteistyö sekä VTH:n rooli terveydenhuollon asiantuntijana. VTH:n näkemyksen mukaisesti esitetty VTH:n asiantuntijalausunto rajoitustoimenpiteiden yhteydessä sekä siihen liittyvä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä sairaanhoitopiirien asiantuntemus ovat kannatettavia. VTH näkee myös hyvänä ja luonnollisena työnjakona sen, että päätöksen rajoitustoimenpiteistä tekee Rikosseuraamuslaitos VTH:n asiantuntijalausunnon ja kuulemisen perusteella.

Rajoitustoimenpiteiden tulee myös VTH:n näkemyksen mukaan olla mahdollisimman vähäisiä ja lyhytaikaisia, koska niillä on väistämättä myös terveydellisiä vaikutuksia erityisesti psyykkisen kuormituksen vuoksi. Tämä korostaa muiden suojaustoimenpiteiden kuten kasvomaskien, tehostetun hygienian ja riittävien turvaetäisyyksien merkitystä, joiden tulee olla aina ensisijaiset keinot epidemian leviämisen ehkäisemiseksi.

Esityksessä määritellään sen taloudellisista vaikutuksista. Esitystä selkeyttäisi, jos Vankiterveydenhuollon yksikköön kohdistuvat vaikutukset kirjataan erilliseen kappaleeseen. Epidemiatilanteessa rajoitustoimien aikaiset taloudelliset vaikutukset voivat olla yksiköille merkittäviä, esimerkiksi ylimääräiset lääke- ja suojavarustehankinnat voivat aiheuttaa kustannuksia. Lisäksi epidemian jälkeen seuraavat ruuhkan purkutoimenpiteet aiheuttavat kustannuksia esimerkiksi lisääntyvinä henkilöstökustannuksina.

Lain toimeenpanon osalta lakiesityksessä mainitaan, että Vankiterveydenhuollon yksikkö varautuu ennen lain voimaantuloa siihen, että päätöksiä rajoitus- ja keskeyttämistoimenpiteistä voidaan tehdä viivytyksettä, mikäli niiden käyttöönotto katsotaan tarpeellisiksi. Jo nykyisessä epidemiatilanteessa Vankiterveydenhuolto työskentelee kantokykynsä rajalla. Esimerkiksi karanteenien ja eristysten hallinnolliset päätökset vaativat erittäin paljon työaikaa ja niitä varten on rekrytoitu lisähenkilöstöä. Nykyresursseilla ei ole mahdollista varautua etukäteen nopeastikin muuttuvaan epidemiatilanteeseen.

Vankiterveydenhuollon näkökulmasta tärkeintä on ihmisen hengen ja terveyden suojaaminen. Mahdolliset rajoittamistoimenpiteet ovat tietyissä tilanteissa välttämättömiä, mutta niiden tulee rajata mahdollisimman vähäisiksi. VTH:n rooli terveydenhuollon asiantuntijana ja yhteistyö Rikosseuraamuslaitoksen kanssa ovat edellytys menestyksekkäälle epidemian torjuntatyölle.

Jussi Korkeamäki
johtaja

Hanna Hemminki-Salin
tartuntataudeista vastaava lääkäri